REGIJ HISPANIARUM PRINCIPIS AUSPICATISSIMUS ORTUS REGALI FESTORUM IGNIUM...

Carlo Bovio, Girolamo Tolomei

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI

D. LVDOVICO GVZMAN PONCE DE LEON

Catholici Regis apud Alexandrum VII. Pont. O. M. Oratori: Mediolani Gubernatori: Hiſpanorum militum pro Regij Corporis Cuſtodia Præfecto: Et aurea cubiculi Regij claue inſignito.

HIERONYMVS PTOLOMÆVS FELICITATEM.

GEMINVM Hiſpaniarum Principem, extinctum alterum peracerbè, alterum permaturè ſubortum, artificiatis ignibus, permixto terrori gaudio, vidi-

mus à Te, Excellentiſsime Princeps, confluentis, admirantisque Romæ plauſibus celebratum. Verùm quemadmodum alterius luctum funeris Principis exortus alterius hilarauit, ſic etiam ludentium ignium vis tàm denſa, tàm longa, cum parturiret horrorem, iucundo abortu peperit voluptatem. Nos Caſtaliam nunc Muſarum vndam in Regalium ignium ambitioſum obſequium deriuamus: clarisque Vulcani altero pede claudicantis applauſibus, tuo inſcriptam nomini, pari deſpondemus coniugio, altero claudicantem carmine Elegiam:

REGALIS FESTORVM IGNIVM PLAVSVS
IN ORTV FELICISSIMO
REGII HISPANIARVM PRINCIPIS.
ELEGIA.

HOC etiam licet Hiſpanis, de morte triumphum
Ducere, & vltrici fata cremare face?
Ludimus? an ficta ſimulamus imagine verum,
Romaque, quod Tellus egit Ibera, refert?
Torrida Phœnicis Libitina flagrauit in igne,
Condidit & fatis ſylua veruſta rogum.
Arſit cum rutila radiatus Apollo quadriga,
Et vitæ occiduum fax fuit vlta iubar.
Debuit at flamma rurſum nouus Ales ab illa,
Cumque ſuis alius ſurgere Phœbus equis.
At ſurrecturo reduces cum Sole iugales,
Suppoſitamque furens flamma cremauit Auem.
Nec vitium, caſuſue fuit; ſed, Iberia quantum
Præſtitit, ars æquè nulla referre poteſt.
Hanc, Ludouice, tamen ſcenam te dante, Quirites
Vidimus attonitos plauſibus ire tuis.
Nam facibus Puero feſtis dum plaudis Ibero,
Artificique micat pompa diſerta rogo:
Phœnices Regum Reges ſunt, inquis, Iberi:
Hinc Regalis habet Rex Iber omen Auis.
Nam ſimul emoritur, ſe ſeque reſeminat Ales,
Finis & eſt idem, principiumque ſui.
Ipſe ſenectutem deponit ſponte, ſibique
Funus odorato conſtruit ipſe toro:

Et caſiam, & nardum, myrrhamque, & cinnama ponit,
Et longæua ſuper membra cremanda locat.
Incubat, & flammam quaſsis exſuſcitat alis,
Et vitæ iacto ſemine funus obit.
Solis Auis tanto non inficianda Parenti,
Solque Auium ſolus, ſolus vt ipſe Parens.
Prodiga cui centum pennis Natura colores
Miſcuit, vt centum ſola referret aues.
Nam croceo glaucum variare, heluóque virentem
Ambijt, & flauo ſpargere purpureum:
Et ferrugineum rutilo diſtinxit, & albo
Diluit obſcurum, cæruleumque rubro:
Verticis at criſtas radiato interlijt auro,
Scintillaſque oculis Patris ab igne dedit.
Tum, velut Eois aliuſque reſurgit, & idem,
Qui ſe ſe occiduis Sol modò merſit aquis:
Æmula ſic Patris Soboles à funere ſurgens
Peruicto Phœnix, idem, aliuſque redit.
Ille quaterſenis ſed ſurgit, & occidit horis;
Secula conſumunt hunc, renouántque decem.
Ales, io, membris rediuiue terentibus æuum;
Magne tui domitor funeris, Ales, io.
Nunc alios ſupra titulos hac laude ſuperbi,
Inclyta quæ titulis omnibus vna præit.
Regis in auſpicium fulſiſti nuper Iberi;
Nulla tibi laus hoc celſior auſpicio eſt:
Vnde ſed hoc feſtos commentum venit in ignes,
Tradita Solis auis, Solque, nemuſque rogo?
Si mihi Pieridum chorus adſit, & adſit Apollo,
Audiui ex ipſis quæ memorata, canam.
Fortè per vmbroſæ condenſa cubilia ſyluæ
Vere nouo Genius rura petebat Iber.

Ar-

Arboreumque videns populum, radice profundos
    Qui manes, ſuperos vertice adibat agros:
Brachiaque ingentem numeroſa rotabat in orbem,
    Et numero, & nodis brachia digna Gyge:
Talis, ait, tantuſque Orbis Regnator Iberi
    Æterna populos ſub ditione regat.
Tollat & infixa radice cacumen in aſtra:
    Adijciat vaſtis & noua Regna plagis.
Cætera rodentis nec damnum ſentiat æui,
    Et modò feſſus humi, cum volet, aſtra petat.
Serò tamen feſſus telluris, in æthera, poſtquam
    Longa fatigarit ſecula, cedat humo.
Sic, modò quem partu dedit Auſtrias Anna Philippo,
    Felici ſatus hoc omine Proſper erat.
Principis & diſcant in nomine Fata vereri,
    Proſpera ſub quo Fors militat, auſpicium.
Auſtriadûm Pietas ſic priſca meretur, & ardor
    Prolata toto notus in Orbe Fide.
Regis enim quidquid ſceptris accedit Iberi,
    Aetheris inuecta fit Pietate lucrum.
Si ſua Regna ergo per Ibera propagat Olympus,
    Fas vbi regnare eſt æthera, regnet Iber.
Hæc Genius nemoris per frondea teſqua rogabat,
    Nec ſolùm Heſperiæ fautor, at Orbis erat.
Orbis erat fautor, ſed qui fauet Orbis Olympo;
    Namque idem Heſperiam iungit, & aſtra fauor.
Luſtra ſed intereà penetrarat in abdita ſyluæ,
    Denſa viatori quà negat vmbra diem.
Hìc loricati ſurgebat robore trunci
    Fortis, & enſiferis ardua Palma comis.
Ecce tibi excuſſa lucus reſplenduit vmbra,
    Ceù cum luſtra petens vrget Apollo feras.

Neſcia principij, luce illa, & neſcia finis
Omnia: quæ gignit tempora, Mater erat.
Sed, longæua licet, viridi, pulchraque iuuenta
Vincebat prolis ſquallida damna ſuæ:
Solis erant vultus, auri velut imbre fluentem
Cingebant lauro ſidera mixta comam;
Signa ſui læua prætenta gerebat, & anguis,
Ore ſibi caudam qui relegebat, erat.
Temporis agnouit Genius, coluitque Parentem,
Optatam votis lætus adeſſe ſuis.
Illa ſed immixta facilis grauitate profari
Incipit, hic auidos ebibit aure ſonos.
Hiſpano quæcumque petis pro Rege Tonantem,
Annuit hæc ſupera, dixit, ab arce Deus.
Dum populos capiet tellus, humanaque pergent
Ire per alternas ducta, reducta vices,
Regnorumque viris Numen permittet habenas,
Quique regent alios, quique regentur, erunt;
Sanguinis Auſtriaci current per Stemma, Nepotum
Non defectura ſceptra regenda manu.
His tereti nebunt felicia penſa Sorores
Pollice, quæ ſerò de tribus vna ſecet.
Nec, niſi cum ſoboles ſtabiliuerit orta Parentes,
Conſumpta ceſſent ducere penſa colo.
Tunc etiam, Proles cum plurima ludet in Aula,
Longæuumque ſuo cum Patre cernet Auum,
Stamina pergat Aui Clotho producere, vix &,
Quando, ſeca tandem, dixerit ille, ſecet.
Hoc eat eductus fato cognomine Proſper:
Numinis hæc, Lacheſis, tu data iuſſa cape.
Maturum hunc ardens niſi quando repoſcet Olympus,
Et ſpatioſa geret pectora plenus Auis,

Il-

Illius à penſo fatalem pollicis vnguem
    Abſtine; & intenta ſtamina volue manu.
Nunc refer hæc Aulæ ſolatia, Tutor, Iberæ;
    Quæ memor vt ſerues non dubitanda ſinu,
Frondea tolle tuos ſuper illa cacumina vultus,
    Solis ibi moritur, moxque reſurget Auis.
Iamque ſuis ceſsit flammis conſumpta volucris,
    Paruus & ex illa reſtat in igne cinis.
Vita ſed ecce redit, renouatosque imbuit artus
    Lætior in pennis fuſus, & ora vigor.
Quam pandit Phœnix rediuiuus in æthere pompam!
    Circum illum denſæ quot glomerantur aues!
Oraque ſuſpiciunt, admiranturque colores,
    Certat & obſequio quælibet ire prior.
Obuia non illam contra venit vlla volucris,
    At ſequitur venerans Ales & ipſe Iouis.
Penè ſuæ Genitor ſoboli Sol inuidet, illam
    Tam cupido, ſi non inuidet, ore videt.
Hæc audita memor, ſpectataque pectore ſerua:
    Auſtriadûm quæ ſint omina certa, tenes.
Dixerat, & tenuem ſpecies effluxit in auram:
    Supplice ſed Genius fundit ab ore preces.
Eſto quod, ò Genitrix longęua profaris, & omni
    Quę numero verbis conſonet, eſto fides.
Ne dubita, mihi fixa manent, ſemperque manebunt
    Audita hęc memori, viſaque tanta ſinu.
Hęc ait, & Zephyris, rapidisque citatior Euris
    Lętus ad Auguſtos rettulit ora lares.
Et dulci memorans hilarat ſermone Philippum,
    Gaudia nec Coniux parcius inde capit.
Aſt vbi flammato concepit corde, pioque
    Perſoluit grates Regius ore Parens,

Qualia dat Cęlum, ſic ducite penſa Sorores;
Implete & numero munera dantis, ait.
Indociles eſtis Regum ſi ſceptra vereri;
Ius in vos etiam iuſſa Tonantis habent.
Ille iubet Puero felicia penſa Philippo,
Et longa duci proſpera penſa colo.
Vos iuſsi, memores, vtramque faceſsite partem:
Et longa, & fauſta ducite penſa manu.
Audijt imperium trias importuna Sororum:
Audijt, aſt cui ceu dedit antè Parens.
Maturum hunc, dixit, niſi quando repoſcet Olympus,
Et ſpatioſa geret pectora plenus Auis,
Illius à penſo fatalem pollicis vnguem
Abſtine, & intenta ſtamina volue manu.
Ergo vix quatuor fuſo collegerat annos,
Decerptâ modicè tetrica Parca colo.
Seruabatque tuens oculo cenſore Puellum,
Maturusne Polo, plenus & eſſet Auis;
Cum puer ille nihil gereret puerile, referret
Longęuum patria ſed grauitate Senem:
Auſtriacoſque ſua proferret ab indole Reges,
Moribus ac in ſe figeret aſtra pijs:
Tantus & in Puerum Cæli, tantuſque Puelli
In Cælum contrà mutuus eſſet amor:
Parca ſua vitę cędit quę forfice penſum,
Et Cęlo, & Puero gratificabor, ait.
Hic amat aſtra Puer, Puer & redamatur ab aſtris,
Et matura gerit pectora plenus Auis:
Ætheria ętherij patria iungantur amores.
Aſtra Puer, vitę iam ſeco fila, pete.
Indole ſic tetrica, fuerant quę dextera, fecit
Triſtior interpres iuſſa ſiniſtra Soror.

Ipſe tamen moriens Cœlo ſe ſuſtulit Infans,
    Quamque domum meriti voce petebat, habet.
Deſpicienſque ſuo celſus de culmine terras,
    Quæque aditurus humi Regna Parentis erat;
Quàm breue, ait, tellus ſpectanti ex ęthere punctum eſt!
    In puncto quid ſunt Regna tot ergo? nihil.
Tot ciet & lites nihil hoc, tot pręlia punctum?
    Votaque quod Regum non capit, arma capit?
Deſeruiſſe iuuat, qui cum tenet, impedit, Orbem:
    Qui modicus, compes magna, futurus erat.
Fixaque cum ſtabili perſtet fundamine tellus,
    Irrequieta tamen cuncta mouentur humo.
Mobile perpetua rapitur vertigine Cęlum,
    Gaudia Cęlicolûm ſed fuga nulla rapit.
Et ſua tranquilla Superis dans munera Pace,
    Non capit hoc Regnum pręlia, vota capit.
Vota capit, vaſto velut amne, natantia: votis
    Nam Polus eſt mare, queis guttula terra fuit.
Ambitio Regum non hoc putet eſſe beatum,
    Flectere terrarum ſceptra, neceſſe putet.
Quòd ſi Regna mihi non flectere auita neceſſe,
    Nec votum, Puero vix capiente, fuit.
Nobile ſeruitium mihi Cęlum depulit, & ſic
    Impleto, dixit, nomine, Proſper eris.
Regali Superûm ſic libertate potitus
    Ætheria liber Proſper ab arce canit.
Intereà Cęlum promiſſa repoſcit vterque,
    Funeraque Infantis plorat acerba, Parens.
Parciùs & Genius non verberat aſtra querelis,
    Tamque, gemit, Superis eſt quoque tuta fides?
Sic Regum Phœnix Phœnicis ſecula viuit,
    Qui minor heù luſtro funera natus obit?

Plu-

Plura locuturo voces intercipit, cui,
Se referens vultu, quo tulit antè, Parens:
Hoc, ait, interpres peccauit lęua, meoſque
Luſit in ancipites tetrica Parca ſonos.
Maturum Cælo Puerum quia viderat, & iam
Pectora conceptis plena gerebat Auis,
Viribus vſa ſuis & voce iubentis abuſa,
Tam celer Infantis fila recidit anus.
Sed non, quem partu mox efferet Anna ſecundo,
Hic etiam Parcę luſus, & error erit.
Neſtoris huic ducat, iubeo, Phœnicis & annos,
Fauſtaque Sors longi Staminis inſtar eat.
Deſierat, lęuùmque tonans aſſenſit Olympus;
Milleque, ceù teſtes, emicuère faces.
Didita Regalem crebreſcit fama per Aulam,
Romamque Heſperio prępes ab Orbe ruit.
His Puerum Cæli auſpicijs veniſſe ſub auras,
Tàmque Polum certis ſponſa dediſſe notis.
Audijt, & toto Ludouicus pectore, quantum
Laxat amor ſpatium, gaudia tanta capit.
Sed nec tota capit, quamuis ſit pectore tantus,
Sparſa ſed in populum largiùs inde fluunt.
Qua per tecta fluunt, qua per fora denſa procella!
Quot rapiunt, quanto & gurgite Romulidas!
Fama theatralis pompę prior excijt Vrbem,
Magnaque, dum ſtruitur, cernere, pompa fuit.
Nam, ſibi quod Genius luco memorabat Ibero
Spectatum, Auſtriacæ Stirpis & omen erat,
Hoc argumentum Pueri Regalis in ortu
Lætitiæ voluit Poncius eſſe ſuę.
Structile proin amplum nemus ędificatur in orbem,
Pandit vbi Hiſpanum Martia Roma forum.

Hor-

Horreſcit pulchrè, & placidè nemus aſperat vmbra,
Et ſua ceù ſaliens gaudia ſaltus habet.
Excitus è luſtro Genium generoſus Iberum
Spiranti flammas rettulit ore Leo.
Ponè Parens æui trunco vitalis inhæſit
Palmæ, vultuque, & cyclade læta Parens.
In medio, quadriga, & equis radiantibus, auro
Facturus nocti fulſit Apollo diem.
Denique, lucus erat qua læuus parte tuenti,
Frondoſo eminuit culmine Solis auis.
Spectabatque ſuum mox flagratura Parentem:
Igne ſuo Genitor nec cariturus erat.
Aſt auidum dans calcar equis vbi mergere Iberis
Cœpit aquis prono Phœbus ab axe diem;
Nobilitas cum plebe ruit, Proceresque vehuntur,
Innuptæ, & Pueri, cum Socribusque Nurus.
Et Vaticani quos Regia Purpura veſtit,
Quoſque propè ambiti muricis ambit honos.
Turba forum fluctu premit vndabunda, viasque
Obruit, ac denſo pondere tecta grauat.
Curribus aſt alij ſpectant, alijque feneſtris,
Pars melior domibus pegmata iuncta tenet.
Intereà noctem dum ſcena coruſca moratur,
Scenamque intenti Plebsque, Patresque manent,
Tibia cum rauco ſtreperos ciet ære ſonores,
Fortiùs at multò claſsica pulſa ſonant.
Plebs hilarata mero, fontis quod larga rubentis
Vena iacit, feſtum murmure tollit, io.
Iamque propinquabat maturior hora, diei
Furuaque ſublapſæ nox relegebat iter.
Ordinibus longis, crebriſque accenſa feneſtris
Prima dedit ſcenæ candida cera iubar.

Exin-

Exinde artifices iaculari machina flammas
    Incipit, & pulchros flamma ciere metus.
Grata oculis eadem fuit, & metuenda voluptas,
    Immò voluptatis pars metus ipſe fuit.
Vſque adeò mores mutans natura vetuſtos
    Paret, & Hiſpano monſtra iubente parit.
Ignea cum tanto ſe turbine tollit arundo,
    Cęrulaque accenſas ſpargit in aſtra comas.
Iamque putes iu tecta Poli radiata Gigantes
    Anguineos flammis arma referre Ioui.
Multiplicique tonans mugitu machina, crebros
    Fulgores inter, iactat in aſtra minas.
Iamque fragor calamis crepat hic morientibus, ille
    Ruptus vt ex ollis, hic vt ab ære ſonat.
Tunc Ætnam credas, laxataque Tartara in auras
    Excitis flammas mittere cum furijs.
Sibila pars etenim calamorum multa, relicto
    Puluereæ lucis ſidera calle petit.
Sublimique cadens fato per cærula denſus
    Sulphureas animas proijcit arua globus.
Aſt alij Cælum poſtquam petiere, reflexo
    In terris obeunt funera crine tubi.
Puluere ſed pyrico quas huc ſinuoſa papyrus,
    Atque illuc, fatuo ceù furat igne, iacit;
Igniferas adeò volucres, colubrosque volantes,
    Ludentisque putes fulmina parua Iouis,
Agmina per populi non euaſura ruentes
    Bella tulere ſuâ ludicra morte faces.
At modò quæ furijs ſimulabat Tartara, Cælum
    Nunc velut aſtriferum machina luce refert.
Protinus accenſis pulchro ſic ordine flammis
    Pluſquam auro, & gemmis fulgida ſerta gerit.

In-

Inter quæ rapidis creberrimus orbibus ignis
Longo ſe circum ſulphure paſtus agit.
Tunc vitrea moles candens quoque grandine, largas
Ignito veluti ſacchare fundit opes.
Seù fuit aſtrorum radioſa procella, ſereno
Non magis hoc ſtellans imbre coruſcat ager.
Quæ ſimul vndantem lux diſijcit aëre fumum,
Et ſcenæ rurſum nobilis ora refert.
Intereà cum Sole flagrant ardente iugales,
Conflagrat & flammis debita Solis auis.
Iugibus at vires dum flamma furoribus auget,
Sæuit & ingenio viribus aucta ſuo,
Impermiſſa vorans ſimul, ac permiſſa rebellat,
Et molem populo penè timenda cremat.
Paſſa nec eſt Solem, Solisque redire quadrigam,
Cum Sole, & Solis ſurgere rurſus auem;
Er prior Artificis mens hæc, finisque laboris,
Vrbis & hoc potior cernere cura fuit.
Excidit his Opifex, at magnis excidit auſis,
Nec Phaëtonte minus ſic cecidiſſe fuit.
Nam, patrij vt currus Puer ille popoſcit habenas,
Non Pueri ſorti, non hominisque datum,
Viribus hinc impar, & tantæ neſcius artis
Pulſus in Eridani præcipitauit aquas;
Non aliter, munus dum non mortale Tonantis
Fingere mortali nititur arte labor,
Irritus Artificis votum fruſtrauit, & orſus
Reppulit audaces mole flagrante rogus.
Auſtriadis etenim cum ſceptra perennia Numen
Non defectura Stirpe regenda dedit:
Temporis & Genitrix rediuiuæ fata volucris
Muneris auſpicium protulit, atque fidem,

Non

Non mortale fuit, nec quod Natura caduco
    Largiri cuiquam robore freta queat.
Regna ferunt anni, pereunt quoque Regna per annos;
    Sorſque per alternas flatque, reflatque vices.
Æterno potuit Sortem quæ figere clauo,
    Dextera Natura fortior illa fuit.
Vrere Solis Auem potuit proin arte, ſed arte
    Ingenium nequijt reddere Solis auem.
Ætheris hoc fuit oſtentum haud imitabile terris;
    Omen & ex vſta ſic quoque creuit Aue.
Vidimus artifices iuſſu prius artis in horam
    Ludere ſic longam Martis in Vrbe faces.
Legibus excuſsis at mox, frænisque, rebellis
    Vndique cum vetitas flamma cremaret opes,
Abſoluis culpam, ſi qua eſt, veniamque furenti,
    Iuſſuſque, vt pergat, das, Ludouice, rogo.
Scilicet Heſperio feruens pro Rege, vel ipſas
    Vincere bacchantes ſcit tua flamma faces.
Artifici Troiam flagrantem viderat igne
    Nuper Agonali Romula turba foro.
Illaque tunc etiam Regali pompa Puello
    Plauſerat impenſis condita nempe tuis.
Mox cum tigna ſimul, tabulæque arſere, trabeſque,
    Troia iterum Hiſpano viſa flagrare foro eſt.
Euge: tui interpres generoſi caſus amoris,
    Si benè rem Vates auguror, ille fuit.
Ars dare cum vellet Scenam Spectantibus vnam,
    Splendidiùs dederunt caſus, amorque duas.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA